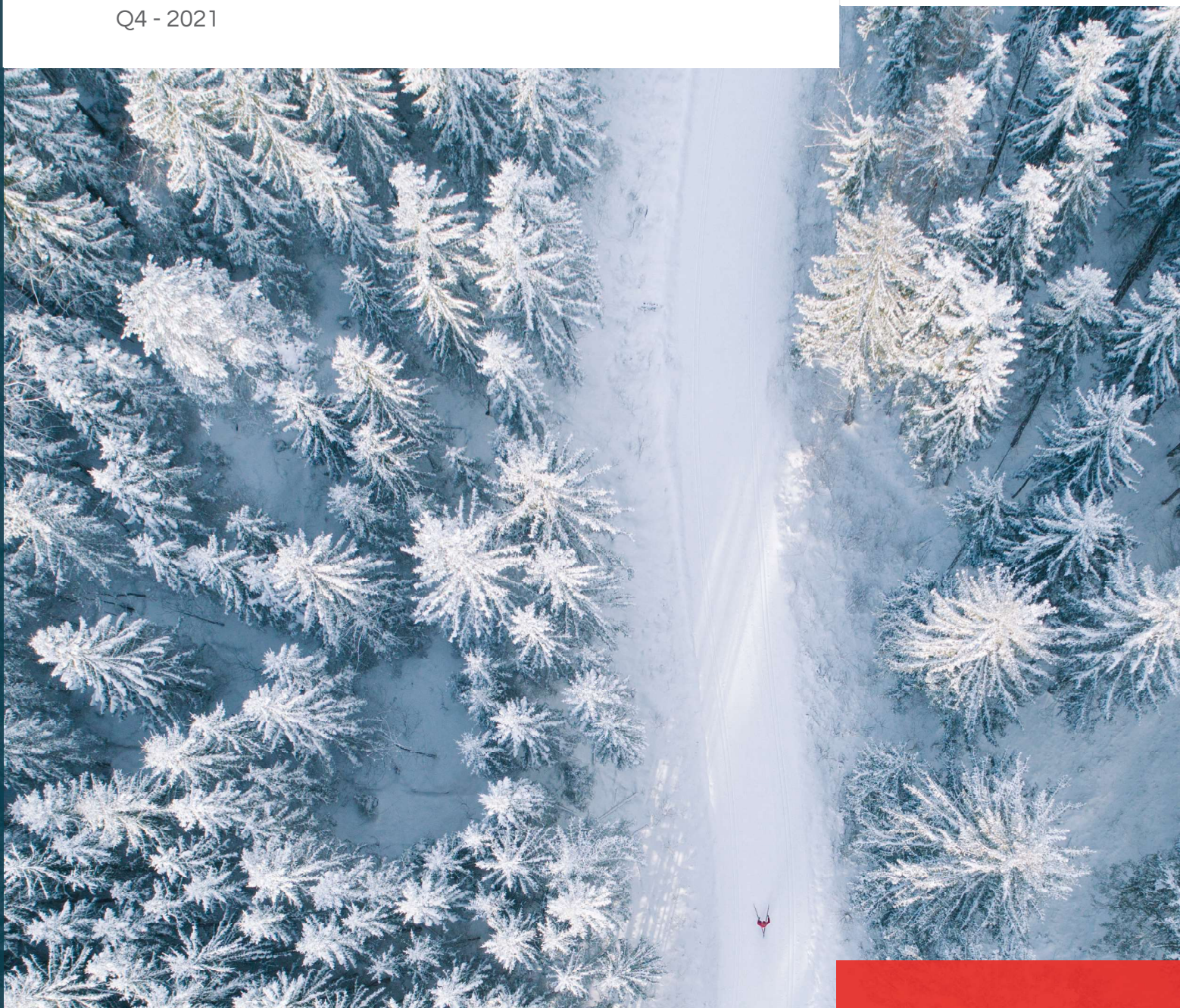

Credit Quarterly

Q4 - 2021

2021 – Året som aldri tok slutt

Christian Aandalen, daglig leder Fair Group AS og Per Sigurd Fjærestad, daglig leder - Creditsafe Norway AS

Da vi satt oss ned i oktober for å forberede denne utgaven av Credit Quarterly hadde vi som mål at vi og de ekspertene vi hadde med oss skulle si noe om hvordan det hadde gått med AS Norge gjennom koronaen, og hva vi forventet når vi gikk mot et nytt år uten korona. Dette endret seg raskt da meldingene om Omikron kom. Det ble satt nye smitterekorder daglig, og Norge gikk rett inn i en ny nedstengning. En hardt prøvet utelivsbransje fikk igjen beskjed om å lukke ned, og de fleste bedrifter kansellerte julebordene. På dette tidspunktet hadde vi allerede gjort flere intervjuer, og vi ble nødt til å ta grep. Er det noe vi nå har lært oss er det at omstendighetene endrer seg raskt, og at vi blir nødt til å tilpasse oss på kort varsel.

Om Fair Group

Fair Group jobber for å fornye og forbedre betalingsbransjen. Vi hjelper selskaper med å få betalt på en enkel og rimelig måte, ved hjelp av fornuftige og rettfærdige løsninger som ivaretar gode kundeforhold og minimerer belastningen på sluttkunden. Vår modell sørger for at selskaper får raskere betaling, og at slutt kunder må betale mindre. Alle våre tjenester støttes av en moderne og markedsledende teknologisk plattform. Denne plattformen gjør at vi kan skreddersy en brukervennlig og kostnadseffektiv løsning, basert på ditt foretaks spesifikke behov og ønsker. Fair leverer god kundebehandling, bedre likviditet, lavere kundefrøfall, høyere betalingsgrad og stor fleksibilitet.

Om Creditsafe Norway

Creditsafe Norway er en del av det ekspansive konsernet Creditsafe Group, som leverer kreditt- og foretaksinformasjon over hele verden. Hvert sekund hentes over 60 opplysninger fra våre databaser, og vi har verdens største kombinerte foretaksdatabase med informasjon om 365 millioner foretak. Creditsafe har i dag over 100 000 kunder og jobber fra 23 internasjonale kontor i Europa, USA og Asia. Som kunde kan du være trygg på at vi alltid arbeider med å gjøre mer informasjon tilgjengelig i våre databaser.

2021 har vært et år med rekordlave konkurstall, og det kan også se ut som misligholdet har bremsert opp. Det knyttes stor spenning til hvordan økte renter, høyere inflasjon og dyr strøm vil påvirke nordmenns betalingsevne på kort- og mellomlang sikt, og de første svarene på dette vil komme gjennom neste kvartal. Tiltakspakkene til ny regjering vil også være med på å påvirke hvordan det vil gå med næringslivet, og spesielt selskapene som er hardest rammet av korona.

Denne utgaven av Credit Quarterly inneholder selvfølgelig informasjon om hvordan året har artet seg sett fra et kredittperspektiv, og vi forsøker også å si noe om hvordan vi tror det kommende året vil bli. Vi har bedt flere eksperter om hjelp til å si noe om hvordan året har vært, og hva de forventer seg av 2022.

Jan Ludvig Andreassen i Eika Gruppen kommer med sine prediksjoner på hvordan konkursutviklingen vil utvikle seg i det nye året, og som vanlig gir vi deg informasjon om hvordan utviklingen har vært innenfor betalingsanmerkninger, konkurser og mislighold. Det ble en litt annen utgang av året enn hva vi hadde sett for oss, og vi håper at 2022 vil bli et bedre år for alle.

Vi håper du setter pris på rapporten!

Med vennlig hilsen,

Per Sigurd Fjærestad

Christian Aandalen

Norske konkurser foran koronaår nummer tre

Sjeføkonom i Eika Gruppen, Jan Ludvig Andreassen, oppsummerer året som er gått, og deler sine forventninger og spådommer for norsk økonomi i 2022.

Ved inngangen til 2022 er det liten tvil om at vi står foran et nytt år hvor de norske kredittmarkeder vil preges av koronasmitte, kampen mot denne og dets økonomiske skadevirkninger.

Mange forteller meg at jeg ikke må være så pessimistisk i et år hvor råvarepriser ventes å være unormalt høye og arbeidsledigheten lav – men vær på vakt: Det er jo nettopp fordi det går ganske godt i norsk økonomi at myndighetene kommer til å stille seg mer passive til en ny konkursbølge enn i 2020.

Åpningen av Norge i slutten av september markerte ikke det vi trodde – at kampen mot korona var vunnet – men heller at vi ga opp. Vi orker ikke leve med stengte grenser, og uten alkoholrik og utagerende festing. Smitten overmannet våre evner til å holde ut. Norge var et av de siste landene som stengte ned i mars 2020, og et av de første som åpnet helt opp i september 2021.

Det er egentlig godt gjort at skadevirkningene av denne politikken ikke har vært større enn de har vært.

— Eksplosjonen i strømprisene er en lottogevinst

En viktig grunn til at de økonomiske skadevirkningene var små, var at internasjonale konjunkturer hentet seg raskt inn igjen, og nå i høst har vi opplevd en dramatisk bedring i våre eksportpriser. Eksplosjonen i strømprisene er for landet en lottogevinst, selv om det er mange tapere der ute.

Problemet med både korona- og strømkrisen har vært å hjelpe de som blir hardt rammet av disse nye utviklingstrekkene, noe selvpoppofrende politikere og byråkrater jobber samvittighetsfullt med hver dag.

Jan Ludvig Andreassen, sjeføkonom i Eika Gruppen.

Imidlertid er det vanskelig å komme forbi aspekter av typen moralsk hasard ved summen av de tiltak som skal hindre konkurser, mislighold og store problemer for sårbare grupper. Det er noe i det gamle munnhell: Kapitalisme uten konkurser er som kristendom uten fortellinger om helvete.

— Boligprisoppgangen har betydd mye

Gjennom de to siste årene har antall konkurser i Norge og mislighold av lån til bankene vært overraskende lave. Noe kan tilskrives de offentlige tiltakene, som har vært satt inn av myndighetene, men det er også andre faktorer som ser ut til å ha betydning.

For husholdningssektoren ser det ut til at boligprisoppgangen også har betydd mye. Verdien av nordmenns boliger og hytter kan anslås til å være på om lag 10.000 milliarder kroner, med en vekst på 1.200-1.300 milliarder (om lag 15 prosent) siden pandemien brøt ut. 76 prosent av nordmenn eier i dag sin egen bolig, og boligprisoppgangen under pandemien har vært jevnt fordelt over det meste av Norge.

Bak disse utviklingstrekkene ligger den globale lavrentepolitikken. Det er oppsiktsvekkende liten omtale av et forskningsarbeid i Bank of England fra januar 2020. Her påpekes det at realrenten stort sett har vært fallende de siste 700 årene, og at den trolig vil forbli negativ fra 2030 av. Sett med slike briller har korona bare fremskyndet det uunngåelige, nå som realrentene globalt stabiliseres på om lag minus én prosent ved slutten av 2021.

- Risikoene ligger i overinvesteringer og gjeldsoppbygging

Tror du at realrentene forblir negative i overskuelig fremtid vil du naturlig nok tenke, som undertegnede, at nedsiderisikoen for aksjer og eiendom ikke ligger i økte renter – men heller i overinvesteringer og gjeldsoppbygging som leder til senere tap av inntjening, og i siste instans mislighold og konkurser.

Eller kanskje er ikke skifteretten siste instans. Sentralbanken er jo troende til å senke renten ytterligere hvis det skulle være fare for kø hos byfogden.

Ved inngangen til 2022 er det derfor ikke omikron og fare for nedstengninger som står i fokus hos investorer og kredittsjefer, men hva slags tiltak myndighetene vil gripe til hvis økonomien får et nytt tilbakeslag.

Det er rom for ulike vurderinger av de tiltak som har vært gjennomført i fjor, men det er de færreste eksperter som hevder at de har vært for omfattende eller for raue. De fleste kritikere vil si det motsatte.

Skulle dette fortsette, hvor tiltakene lindrer, men ikke veier opp for koronaens skadevirkninger, må en regne med økte konkurser fra neste år av.

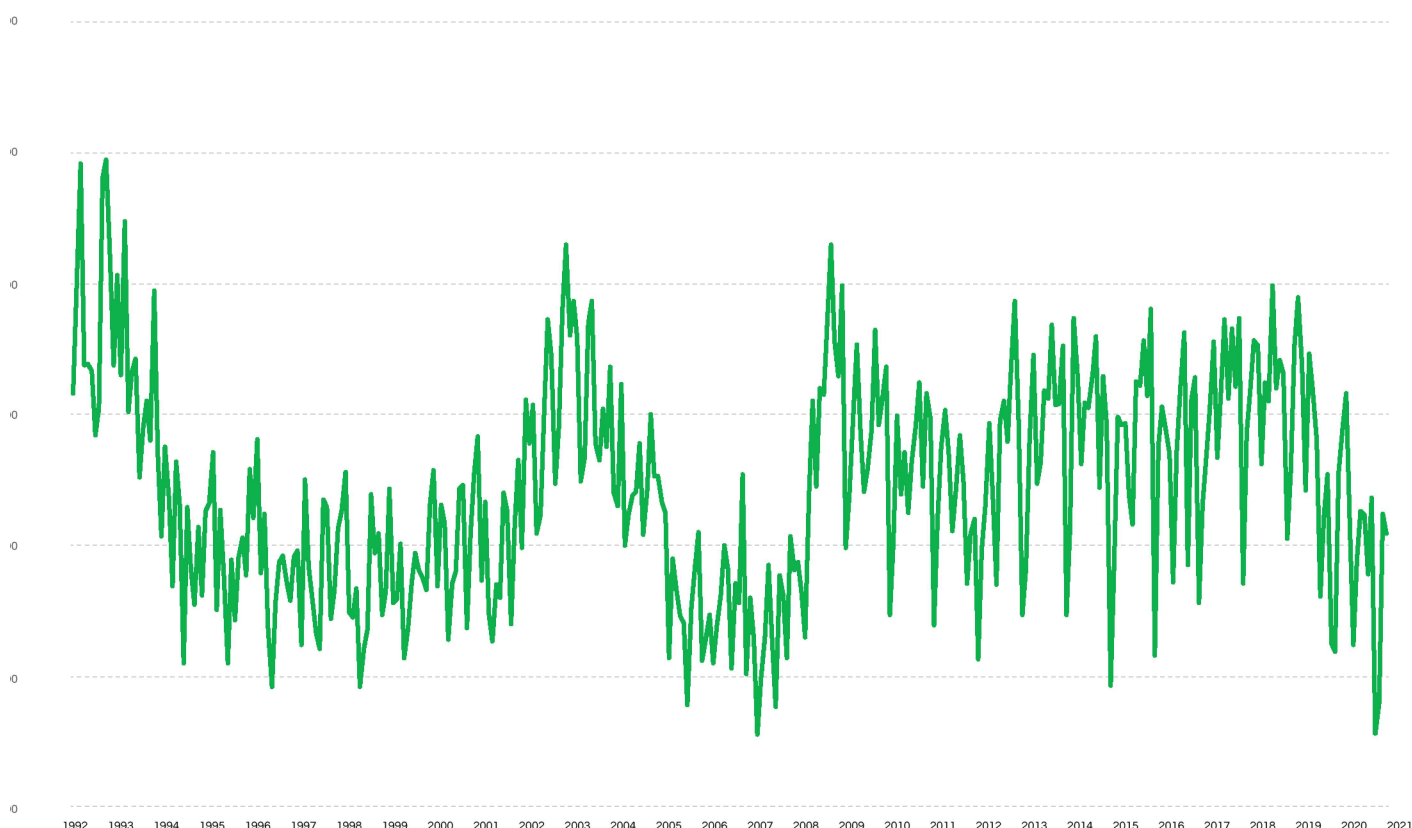
- Myndighetene smører salve over dødelige kredittsår

Spesielt sårbare er bedrifter som er nystartede, og som dermed har færre muligheter til å søke støtte for tapt inntjening fordi de ikke har gamle regnskap å vise til.

Gitt de lave konkurstellene i høst er det kanskje ikke til å unngå uansett, men med renteøkninger som siste spiker i kista kan en fort se at konkurser doubles fra 2021 til 2022. Bankenes adferd i et slikt regime, hvor myndighetene bare smører salve over dødelige kredittsår, samtidig som sentralbanken strammer til, er uansett å øke marginene og nekte utlån.

Hvor ille konkursutviklingen blir 2022, det som blir vårt tredje koronaår, er ikke godt å si. En endring som bare bringer antall konkurser tilbake til gamle nivåer vi kjente fra før koronaen kom til gamlelandet, må vi i hvert fall regne med.

- Åpne konkurser, snitt siden 2000 = 350 per måned

Analyse Privatmarkedet

Egil Årrestad, daglig leder i Gjeldsregisteret Foto: Gjeldsregisteret

Vi har tatt i bruk kredittkortene igjen – men folk flest bruker ikke mer enn de kan betale

Den nedadgående kurven i samlet usikret gjeld har flatet ut de siste månedene, men omfanget av forbrukslån og forfalt kredittkortgjeld holder seg fremdeles stabilt på et historisk lavt nivå.

Hovedårsakene til dette er sannsynligvis myndighetenes tiltak for innstramming av utlånspraksis, og ikke minst etableringen av gjeldsregistrene. I tillegg er et redusert forbruk som følge av pandemien også en medvirkende årsak.

Egil Årrestad, Gjeldsregisteret

Da koronapandemien skylte over landet i mars 2020 utgjorde nordmenns samlede usikrede gjeld 170,6 milliarder kroner. I løpet av av 2020 ble denne gjelden redusert med 12,7 milliarder – en nedgang på 7,3%.

Den positive trenden fortsatte også i fjor. Ved utgangen av desember 2021 viser tallene at vår samlede usikrede gjeld nå er 150,1 milliarder kroner – en nedgang på 10,9 milliarder (-6,8%) sammenlignet med 161 milliarder i desember 2020. Den samlede norske forbruksgjelden er dermed redusert med 23,6 milliarder de siste to årene.

– Hovedårsakene til dette er sannsynligvis myndighetenes tiltak for innstramming av utlånspraksis, og ikke minst etableringen av gjeldsregistrene. I tillegg er et redusert forbruk som følge av pandemien også en medvirkende årsak, sier daglig leder Egil Årrestad i Gjeldsregisteret.

— Black Friday-effekten

I november 2021 økte riktignok gjelden med 1,9 milliarder – en oppgang på 1,2%. Dette skyldes i all hovedsak såkalt ikke-forfalt kredittkortgjeld i forbindelse med Black Friday.

– Black Friday og tilhørende helg befester posisjonen som årets største handledager, med en gjeldsvekst på én milliard. Resten av den samlede veksten i november ser ut til å ha fordelt seg over hele måneden. Så folk har nok har latt seg friste av gode tilbud gjennom hele måneden, sier Årrestad. Likevel holder omfanget av forbrukslån og forfalt kredittkortgjeld seg stabilt på et historisk lavt nivå. Til tross for økt bruk av kredittkort går summen for rentebærende forbruksgjeld marginalt ned, fra 129,7 milliarder i oktober til 129,4 i november.

– Selv om den samlede gjelden går marginalt opp viser tallgrunnlaget med andre ord at folk flest betaler regningene i tide, og ikke bruker mer enn de kan betale.

— Tydelig mønster i kredittkortbruk

Gjeldsregisterets statistikker viser et tydelig mønster i nordmenns bruk av kredittkort gjennom pandemien.

– Da pandemien slo til sluttet folk å bruke penger. Så ser vi en optimisme frem mot sommeren 2020. Utover høsten faller kredittkortgjelden igjen, før den tar seg opp i november og frem mot jul. Så kom delta-varianten, med nye restriksjoner og ny nedstengning. Da raste nivået nedover igjen, og la seg lavere enn i april og mai 2020, utdyper Årrestad.

– Utover sommeren 2021 økte optimismen og forbruket nok en gang, i takt med økt vaksinerings, men på grunn av gjenåpningen gikk det ikke ned igjen etter sommeren denne gang. I november økte det ytterligere, og resultatet var denne økningen på 1,9 milliarder.

Omikron-tiltakene som ble innført 13. desember satte derimot en effektiv stopper for veksten vi så gjennom høsten.

– Før julehandelen forventet vi en ytterligere økning i desember, men slik ble det ikke. I stedet fikk vi en nedgang på hele 3,4 milliarder, ned 2,2%, fordelt med 2,1 milliarder på ikke-forfalt kredittkortgjeld, og 1,3 milliarder på rentebærende forbruksgjeld. Dermed ble desember den måneden i andre halvår med størst reduksjon, sier Årrestad.

— Markant nedgang i gjeld blant utsatte grupper

Tall fra Gjeldsregisteret og Finanstilsynet viser at det er de yngre aldersgruppene som har høyest andel inkassosaker på forbruksgjeld, sammenlignet med registrert forbruksgjeld hos Gjeldsregisteret.

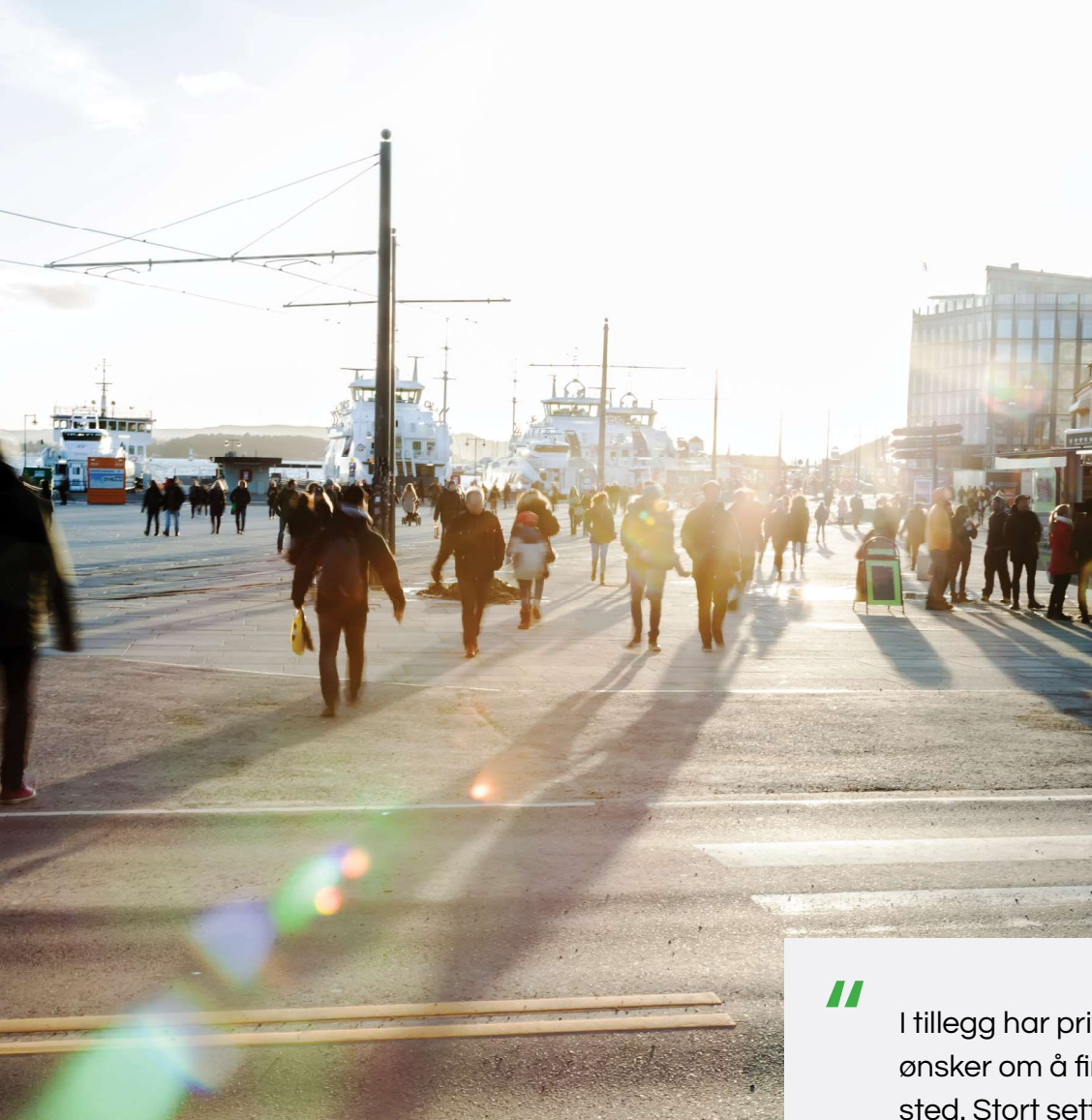
– Men det er også disse aldersgruppene som har størst reduksjon i forbruksgjeld, noe som kan tyde på at de ikke lenger pådrar seg gjeldsproblemer i like stor grad, påpeker Årrestad.

Han trekker også frem en positiv utvikling blant utsatte grupper med flere kreditter og lån.

– Vi ser en nedgang på hele 30% i antall personer med mer enn 20 lån og kreditter – fra 4.503 i januar 2020 til 3.158 i oktober 2021. I tillegg ser vi en gjeldsreduksjon på 1,2 milliarder, tilsvarende 20%, i denne gruppen.

— Antall personer med 4-20 lån og kreditter er redusert fra 242.750 til 184.864 (-3%) i samme periode. Samlet reduksjon i gjeld i denne gruppen er 21,2 milliarder kroner (-22%).

— Antall personer med 1-3 lån og kreditter er redusert fra 994.121 til 967.615 (-24%). Samlet reduksjon i gjeld i denne gruppen er 0,7 milliarder kroner (-1%).

I tillegg har privatpersoner ytret ønsker om å finne all sin gjeld på ett sted. Stort sett ønsker altså alle en utvidelse av ordningen.

Egil Arrestad, Gjeldsregisteret

— Ønsker seg en utvidelse av ordningen

Årrestad er glad for at Gjeldsregisteret har spilt en viktig rolle for å redusere den “vonde”, rentebærende gjelden, og at det nå ser ut til at færre sliter med å betale gjelden sin. Nå håper han gjeldsregistre vil bli utvidet til å også inkludere sikret gjeld, som boliglån, billån og gjeld til det offentlige.

– Gjeldsregisteret skal forebygge gjeldsproblemer, blant annet gjennom å bidra til å forhindre at de som allerede har gjeldsproblemer tar opp ny gjeld.

Nå har vi en god baseline på plass, og vi har fått mange positive tilbakemeldinger fra offentlige myndigheter, banker og finansforetak som alle mener at det å ha en oversikt over hva en persons gjeld er, og hvordan den har utviklet seg, er et godt verktøy, sier Årrestad.

– I tillegg har privatpersoner ytret ønsker om å finne all sin gjeld på ett sted. Stort sett ønsker altså alle en utvidelse av ordningen, avslutter han.

Misligholdsutvikling privat Q4

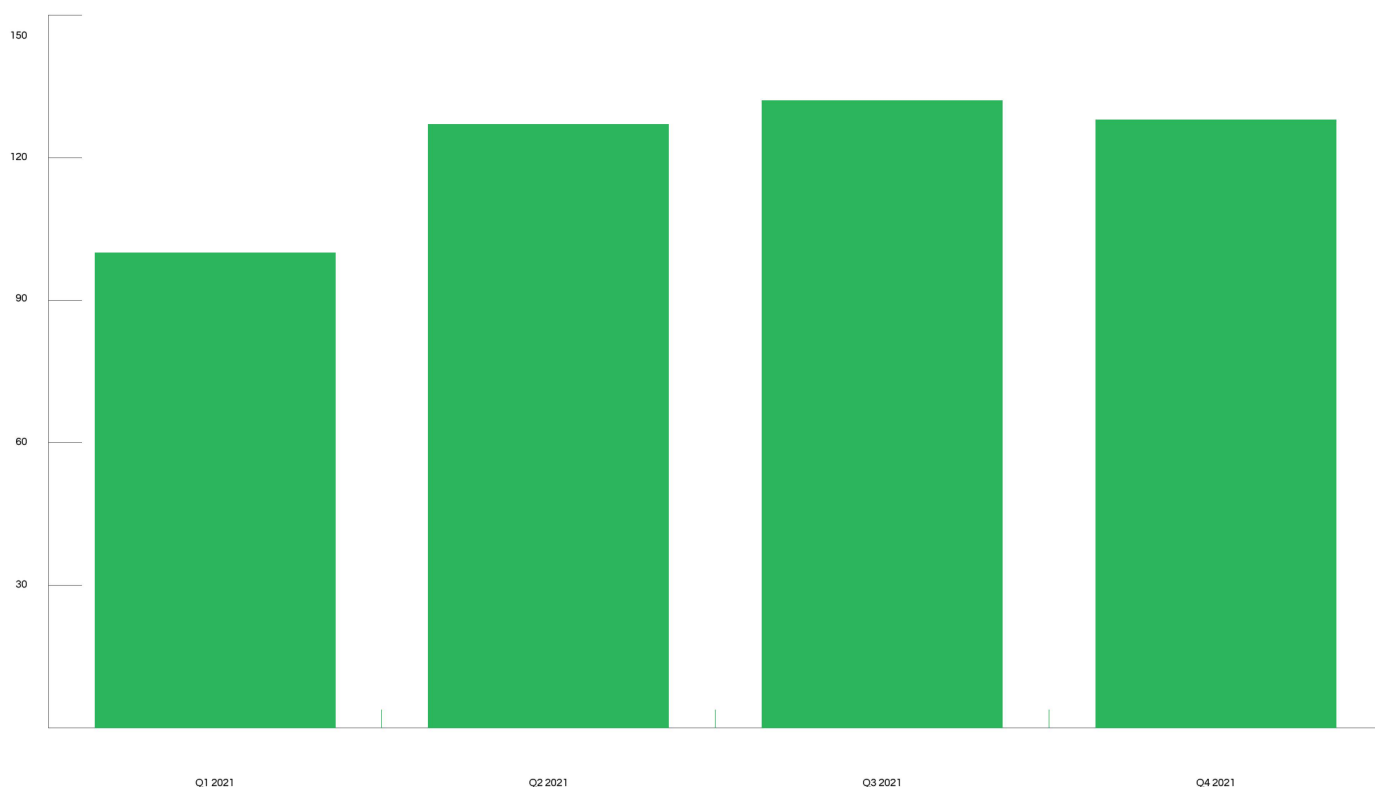

Christian Aandalen, daglig leder Fair Group AS

Gjennom året har det vi opplevd en kraftig vekst i mottatte oppdrag fra våre oppdragsgivere, med en foreløpig toppnotering i tredje kvartal. I fjerde kvartal var det en liten tilbakegang i mottatte oppdrag, men tallene er allikevel høye sammenliknet med første kvartal. Nedgangen fra tredje kvartal skyldes i all hovedsak lavere sakstilgang i oktober og november.

Mot slutten av desember begynte antall krav sendt til inkasso å øke kraftig, og det gir en pekepinn på hva vi har i vente. Med økt inflasjon, høyere renter og en strømpris som stadig setter nye prisrekorder er det liten grunn til å tro at veksten vil avta, og det er sannsynlig at vi vil se en stor økning i oppdrag gjennom første halvår.

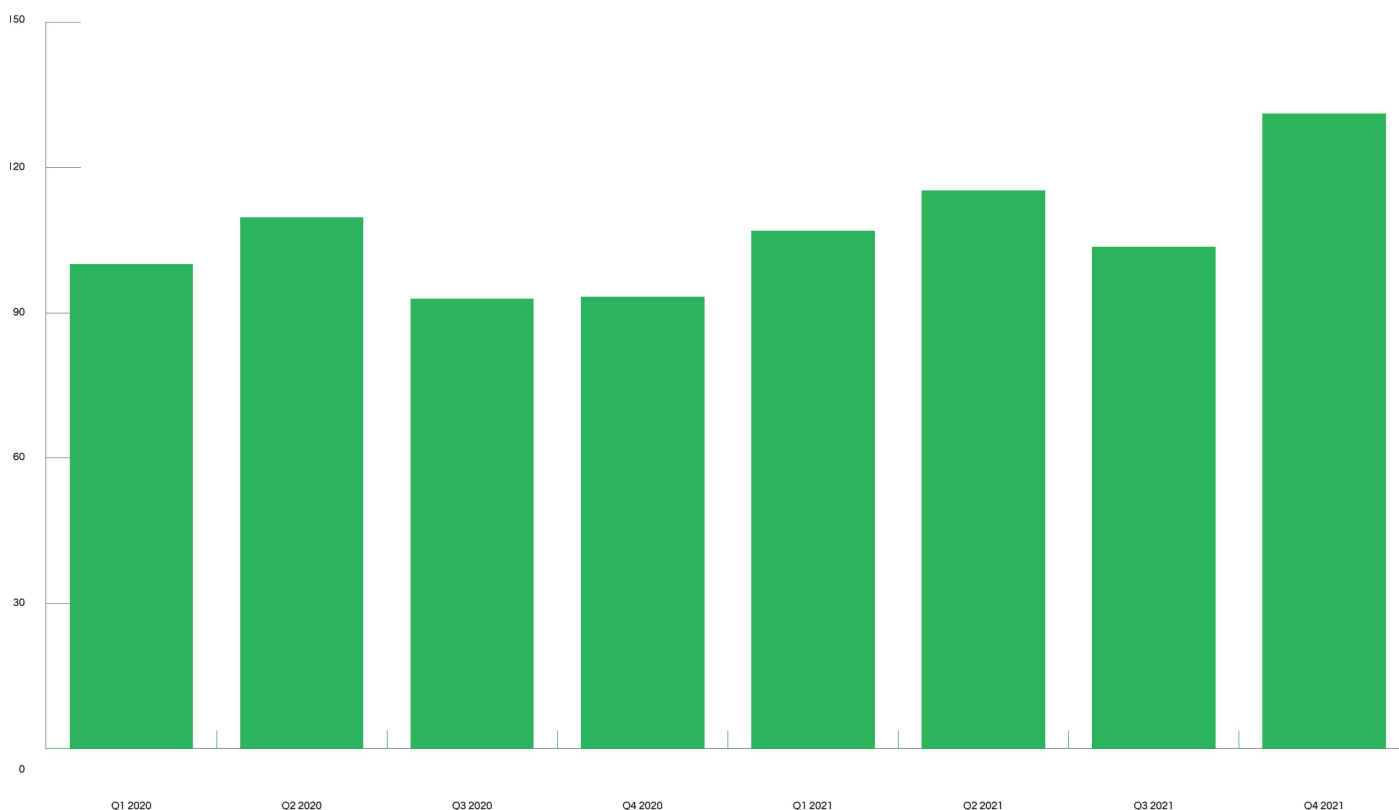
— Antall mottatte oppdrag (indekserte tall)

Gjennom korona har det vært en stabil økning i fakturastørrelsen på kravene som er sendt inn, og vi ser at kravene som går til inkasso stadig blir større. Det er i all hovedsak finansielle krav som drar opp gjennomsnittet. Dette støttes opp av Gjeldsregisteret, som i begynnelsen av desember kunne melde om en økning i usikret gjeld blant nordmenn på NOK 1,9 mrd. Det er sannsynlig at vi også i tiden fremover vil se større krav gå til inkasso, og at alvorlighetsgraden på sakene vil øke.

Tilbakemeldingene vi får fra våre kunder er at det blir enklere å betale med lavere salærer, og vi ser på løsningsgradene at dette er et virkemiddel som treffer godt, spesielt på større krav. Det er sannsynlig at inkassoloven vil endres i 2022, og vårt ønske for det nye året er at salærene tilpasses en trinnvis modell som honorerer de kundene som betaler raskt. Det er et virkemiddel som hjelper, og som gir våre oppdragsgivere raskere betaling, samtidig som det blir rimeligere for kundene å gjøre opp.

— Innsendt hovedstol (indekserte tall)

Marginal nedgang i antall personer med betalingsanmerkninger

Gjennom store deler av 2021 så vi en positiv utvikling når det gjelder betalingsanmerkninger på privatpersoner. Gjennom årets første tre kvartaler så vi en konsekvent nedgang, fra 266.652 personer med betalingsanmerkninger pr. desember 2020 til 248.877 personer pr. september 2021. Det tilsvarer en nedgang på 6,7%.

I Q4 steg derimot antallet igjen. Pr. desember 2021 var det registrert totalt 263.981 personer med betalingsanmerkninger, og vi ender dermed opp med kun en marginal nedgang på 1% sammenlignet med 2020.

— Endring i antall personer med anmerkning i 2021 vs 2020

-1%

— Økning i antall personer med lønnstrekk i Q4

Dersom vi ser på type betalingsanmerkninger ser vi en økning i antall personer med lønnstrekk i fjerde kvartal av 2021. Pr. september var 122.020 personer registrert med lønnstrekk, men i statistikkene fra desember hadde dette tallet økt til 143.000.

Det tilsvarer en økning på hele 17%.

Når vi ser nærmere på tallene for lønnstrekk, fordelt på kjønn og alder, er det særlig menn i aldersgruppen 24-48 år som er overrepresentert i statistikkene.

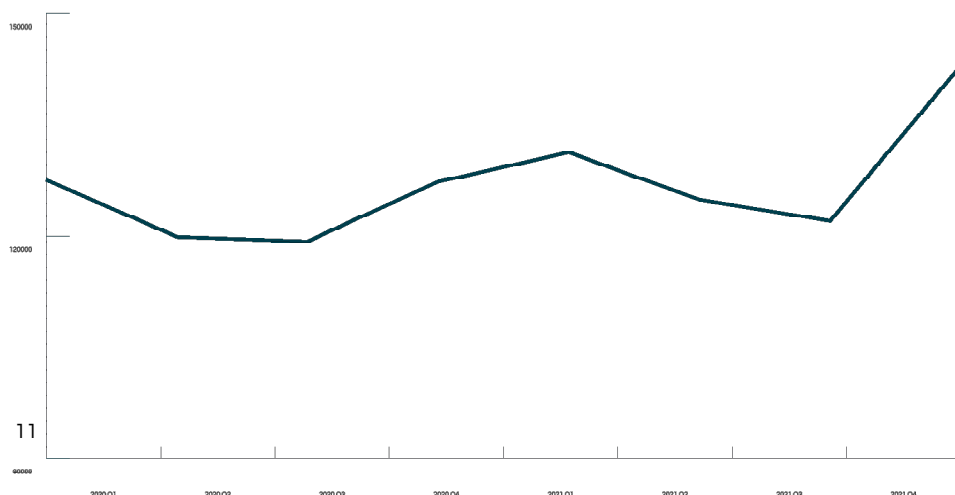
Tilsvarende er fylkene Innlandet og Vestfold og Telemark overrepresentert dersom man ser på tallene fordelt på fylkesbasis, men det er likevel i Troms og Finnmark at økningen er størst.

— Svak økning i betalingsanmerkninger på foretak

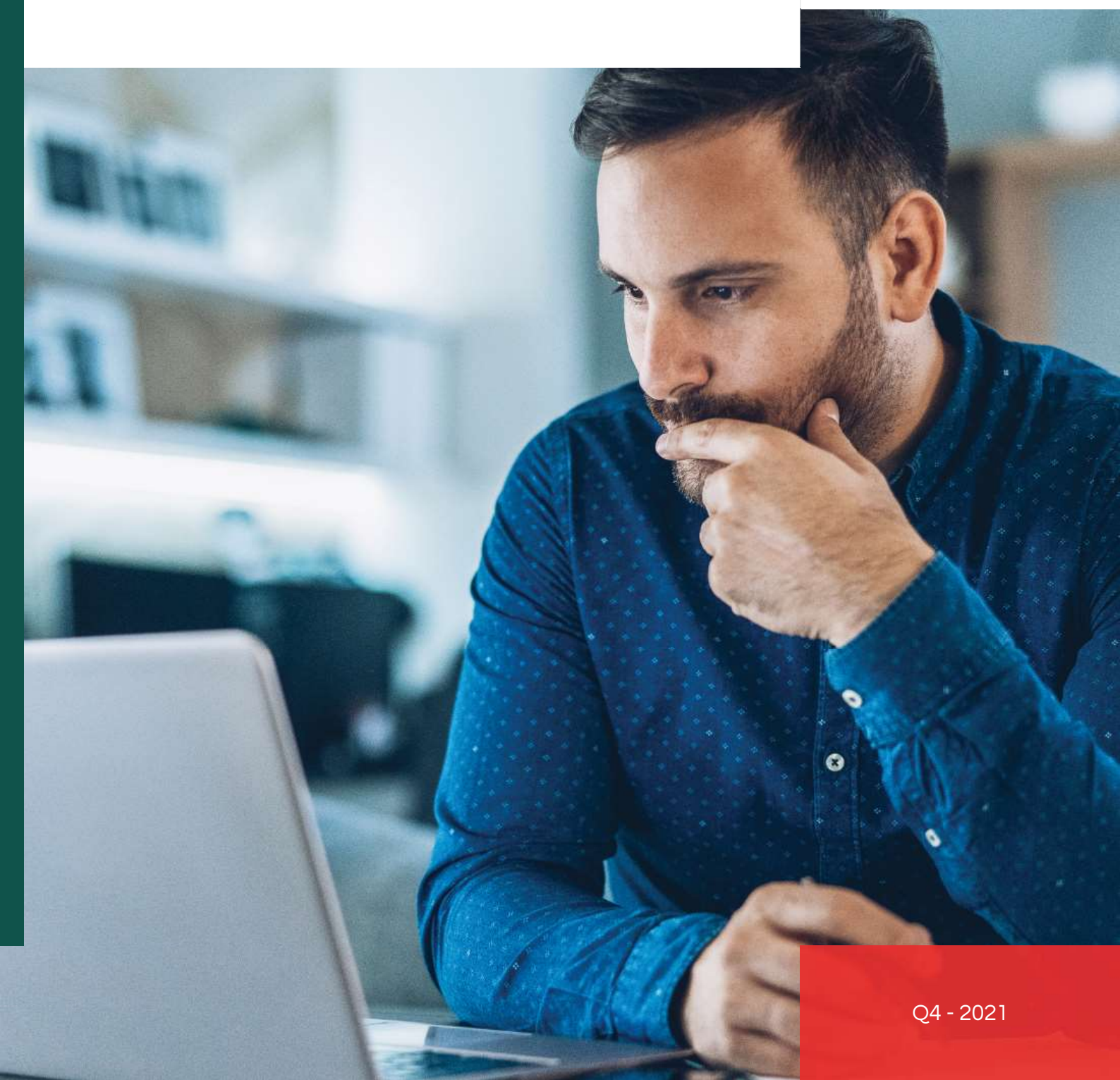
På foretakssiden har antallet betalingsanmerkninger holdt seg på et stabilt nivå gjennom hele 2021, men vi ser en svak økning sammenlignet med året før.

I desember 2020 var det registrert 70.634 betalingsanmerkninger på aktive foretak. I desember 2021 var dette tallet 72.328, en økning på 2,4%.

— Antall personer med lønnstrekk 2020-2021

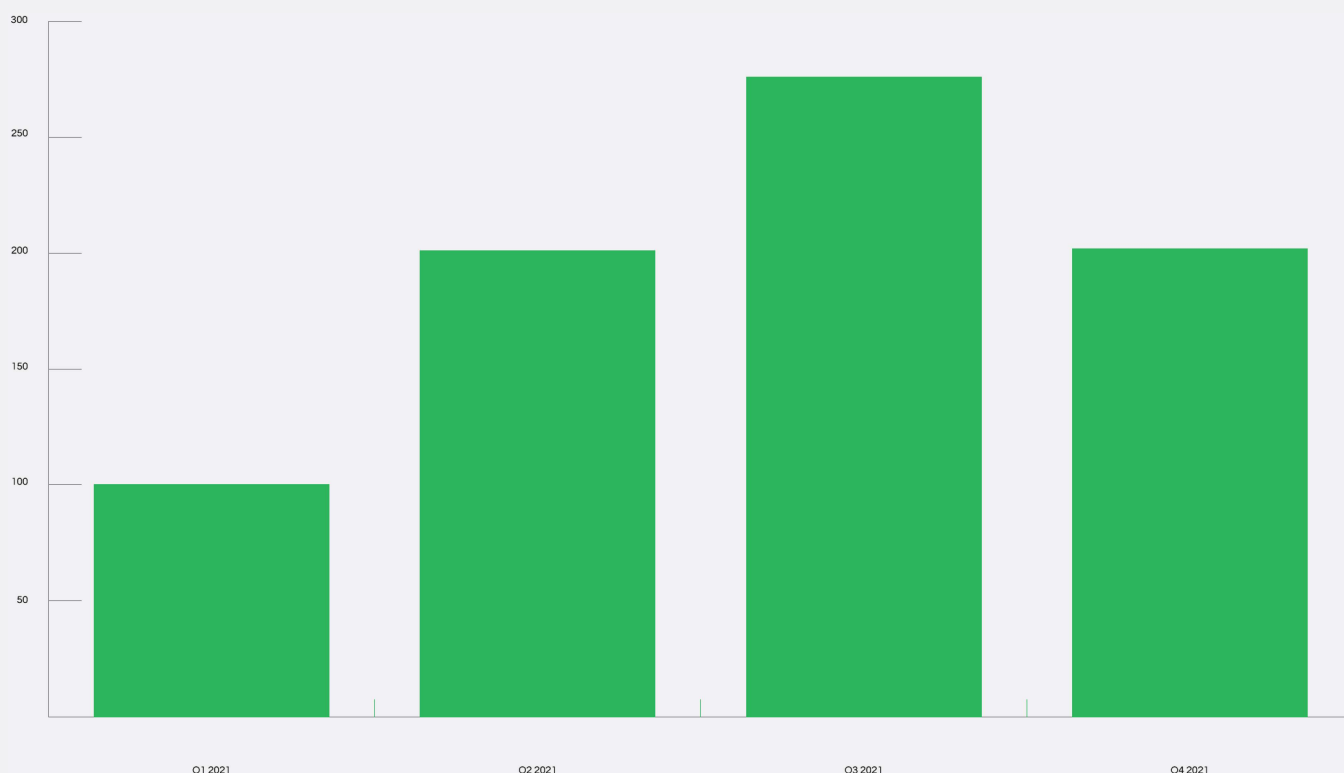
Analyse Bedriftsmarkedet

Q4 - 2021

Misligholdsutvikling bedrift Q4

— Antall mottatte oppdrag (indekserte tall)

Antall inkassooppdrag mot bedrifter har økt kraftig gjennom det siste året, og tallene for fjerde kvartal er dobbelt så høye som i starten av året. Som på krav mot privatpersoner så vi en nedgang i saker målt mot tredje kvartal, selv om økningen i desember var stor. Vår antakelse er at den økte saksmengden gjennom 2021 vil gi utslag i et økt antall konkurser i 2022.

Antall konkurser har gjennom 2021 vært kunstig lavt, og vi forventer at økt oppdragsmengde, mer defensive tiltakspakker fra regjeringen og økt aktivitet hos skatteetaten vil drive antallet konkurser opp. Dette vil i tilfelle også gi utslag i større tap på fordringer. Krav til sikkerhet og god kredittverdighet på kundene er derfor å anbefale inn i det nye året.

Flere av våre kunder har gjennom det siste året justert på fakturabetingelsene ovenfor sine kunder. Vår oppfatning er at det blir vanskeligere og vanskeligere å få lang kredittid på fakturaer. Samtidig er det stadig større fokus på antall dager fra en faktura er forfalt til purring sendes ut.

Ved bruk av forsinkelsesrenteloven har våre oppdragsgivere kuttet kraftig ned i ledetiden, og dette gir raskere betaling, høyere løsningsgrader og kortere kredittid. Dette er også med på å forklare noe av økningen i antall mottatte oppdrag.

Stian Solheim, seksjonsleder i Skatteetaten Foto: Skatteetaten/BERRE

Forventer en økning i konkurser i takt med at utsatte avgifter skal tilbakebetales

31. oktober 2021 markerte første forfall for tilbakebetaling av utsatte skatter og avgifter. Innen utgangen av 2022 skal en samlet gjeld på over fire milliarder kroner være tilbakebetalt.

Allerede da vi snakket med seksjonsleder Stian Solheim i Skatteetaten i mars 2021 uttrykte han at mange selskaper trolig ville få problemer med å betale for seg når avdragsordningen tro i kraft.

På daværende tidspunkt skulle tilbakebetalingen begynne i juli 2021, og pengene skulle betales tilbake i seks avdrag.

Utsettelsesordningen skulle riktignok vise seg å bli forlenget ytterligere noen måneder, og avdragsordningen ble utvidet fra seks til tolv månedlige avdrag.

31. oktober i fjor begynte Skatteetaten innkrevingen av en samlet gjeld på om lag 4,6 milliarder kroner fra de totalt 9.707 foretakene som fikk innvilget betalingsutsettelse gjennom koronaperioden.

– Det er kort tid siden innkrevingen startet, og mye har skjedd den siste måneden, så vi ikke er klare til å gå ut med spesifikke tall. Likevel merker vi allerede nå at det vil være frafall fra tilbakebetalingsordningen. Det er enkelte som ikke greier å betjene gjelda si, og som dermed ramler ut av ordningen, sier Solheim.

— Slik er gjelden på utsatte skatter og avgifter fordelt:

Kravtype:	Ant. aktører:	Skyldig beløp (NOK):	Påløpte renter (NOK):
Merverdiavgift	4 964	3 158 280 666	484 091 903
Arbeidsgiveravgift	1 379	497 486 043	36 669 380
Forskuddsskatt, upersonlige	210	13 929 851	859 874
Restskatt, upersonlige	264	70 364 113	6 615 118
Forskuddsskatt, person	865	60 623 070	2 308 667
Restskatt, person	2 025	202 461 319	19 670 747
TOTALT	9 707	4 003 145 062	550 215 689

— Kostbart å falle ut av ordningen

Utsettelsesordningen fungerer slik at foretakets samlede gjeld til Skatteetaten pr. oktober 2021 fordeles på tolv månedlige oppdrag.

– Jo større gjeld selskapet har opparbeidet seg gjennom utsettelsesperioden, jo større er naturlig nok det månedlige avdraget. Dersom et foretak ikke greier å betjene avdraget innen betalingsfristen faller de ut av ordningen, og vil da motta et krav på hele summen på en gang, forklarer Solheim.

I utgangspunktet skulle avdragene betales fra oktober 2021 til og med september i år, men grunnet de nye koronarestriksjonene ble betalingsfristen 31. desember utsatt til 31. mars. Dermed forskyves hele det resterende betalingsløpet med tre måneder, og siste betalingsfrist er pr. nå den 31. desember 2022.

– Denne siste utsettelsen vil ikke påvirke de som allerede har falt ut av ordningen. Vi anbefaler likevel at de som fortsatt har betalingsproblemer tar kontakt med Skatteetaten. Vi har fortsatt muligheten til å finne løsninger innenfor våre ordinære bestemmelser om betalingslempning, sier Skatteetatens seksjonsleder.

— Forventer moderat økning i antall konkurser

Tilbakebetalingen kommer på toppen av ordinære forfall for de gitte periodene, og Solheim tror en del selskaper kan få utfordringer med å betjene både utsatte og ordinære krav.

– Når tilbakebetalingen kommer ordentlig i gang vil vi trolig se en moderat økning i antall konkurser. Vi antok opprinnelig at vi ville se tegn til denne utviklingen rundt nyttår, men når vi nå må ta høyde for den seneste utsettelsen vil nok konkursøkningen skje først utover våren og inn mot sommeren. Det går en liten stund fra mislighold forekommer til man har kommet så langt som til en konkursprosess, poengterer Solheim.

— Har hele tiden antatt at enkelte har utnyttet ordningen

Solheim påpeker at terskelen for å innvilge utsettelse har vært lav. Skatteetaten legger til grunn at de aller fleste som har søkt på ordningen har hatt et reelt behov for betalingsutsettelse, men at det likevel er sannsynlig at enkelte har søkt om betalingsutsettelse på falskt grunnlag.

– Vi har hele tiden antatt at enkelte har utnyttet ordningen, og ikke har noen intensjoner om å betale inn beløpet de skylder. Det kan tenkes at noen har opparbeidet gjeld i ett selskap med mål om å avvikle, mens de har tatt ut gevinst i et annet, sier Solheim.

– Slike forhold vil i så fall forfølges.

Det er likevel ingenting som tyder på at vi vil få noe konkurrans i 2022 heller.

Per Fjærestad i Creditsafe Norge

Konkurstallene viser et bilde som står i sterk kontrast til avisoverskriftene

Per Fjærestad, daglig leder i Creditsafe Norge

2021 har vært et tøft år for mange, men tross utfordringer på rad og rekke har det norske næringslivet totalt sett kommet seg bedre gjennom det andre koronaåret enn mange fryktet.

Koronaåret 2021 er avsluttet, men ikke før en ny koronabølge skylte inn over landet vårt. Optimismen var stor da Norge åpnet opp igjen. Avisoverskriftene var fylt av bar- og restauranteiere som jublet og hotelldirektører gråt av glede. Bygater, utesteder, butikker og kjøpesentre var atter en gang fulle av mennesker, og ting så endelig ut til nærme seg noe som minnet om en normalsituasjon.

Gleden ble derimot kortvarig, og optimisme snudde raskt til krisestemning. I midten av november oppdaget man en ny variant av koronaviruset – omikron – og det ble raskt klart at en ny smittebølge var nært forestående. Nye smitteverntiltak ble rullet ut, og 13. desember varslet vår nye statsminister, Jonas Gahr Støre, om at Norge nok en gang ville bli delvis nedstengt.

Frustrasjonen i næringslivet, og da spesielt i de utsatte bransjene, er forståelig. Jeg har tidligere omtalt koronasituasjonen som at næringslivet og samfunnet vårt er under beleiring, og det siste vi trengte nå var nye forsterkninger utenfor murene. At det skjedde like før jul, i en periode som er viktig både for detaljhandelen og for privatpersoner som så frem til julefeiring med storfamilien, gjorde det bare enda verre.

Det er mange som sliter. Det er vondt å se TV-innslag og avisoverskrifter om bedrifter som må legge ned etter 30 års drift. Det er synd at julekonserter mange hadde sett frem til måtte avlyses, og at det heller ikke i 2021 ble mulig å gjennomføre et velfortjent julebord etter et krevende år.

— Nedgang i konkurser hver eneste måned i 2021

Midt oppe i alt dette er min jobb, som den har vært gjennom hele koronaperioden, å forholde meg til tallenes tale – da spesifikt konkurstallene – og disse viser et bilde som står i sterk kontrast til avisoverskriftene. I mars 2020 fryktet jeg, som mange andre, at vi sto foran en økonomisk krise som ville føre med seg et konkursras, men til tross for gjentatte varsko fra ulike aktører og bransjeorganisasjoner har dette raset uteblitt.

Tvert imot peker alle piler nedover, vi har sett en nedgang i antall konkurser hver eneste måned siden de første tiltakene ble innført for snart to år siden og vi befinner oss nå på et historisk lavt konkurssnivå.

Om vi ser utelukkende på konkurstatistikkene ser det ut som om AS Norge går så det suser, og selv om vi vet at realiteten er mer nyansert enn som så har næringslivet utvilsomt klart seg langt bedre enn hva mange hadde fryktet – i det minste enn så lenge.

— Selv i koronautsatte bransjer klarer de fleste seg

De som sliter mest er de som lever av å samle folk. Kulturlivet, hotellnæringen, restaurant- og utelivsbransjen, eventbransjen og reiselivsbransjen har unektelig hatt det tøft, og med de nye tiltakene er det nok en gang disse som rammes hardest.

Likevel ser vi også i disse bransjene at konkurstallene holder seg stabilt på et lavere nivå enn i et normalår. Til tross for massiv oppmerksomhet i mediene viser tallene at kun åtte av totalt 3.014 aktører innen kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet gikk konkurs i 2021. Det tilsvarer 0,3% av selskapene i bransjen.

Lignende tall ser man også innen andre koronautsatte bransjer: Innen produksjon av tv, film og musikk gikk 17 av totalt 2.221 aktive selskaper konkurs (0,7%). For reiseliv viser tallene at 22 av totalt 2271 (0,9%) måtte legge ned, og innen overnattingsvirksomhet gikk 19 av 2.340 aktører konkurs (0,8%).

For selskaper som går under bransjen serveringsvirksomhet var prosentandelen riktignok høyere, nærmere bestemt 8,8%. 227 av totalt 8.178 serveringsvirksomheter måtte stenge dørene i året som gikk, men dette er fremdeles lave tall for en bransje som vanligvis figurerer høyt på konkurstallene også i normalår.

— Vi har kommet til en ny korsvei

Dersom vi skal oppsummere året 2021 har et totalt sett gått relativt bra, situasjonen tatt i betraktning. Næringslivet klarer seg, detaljhandelen har greid å tilpasse seg en ny hverdag og de aller fleste av aktørene i koronautsatte bransjer ser ut til å klare seg.

Samtidig har vi nok en gang kommet til en korsvei. Med den nye nedstengning forlenges beleiringen av samfunnet, og kanskje kan denne siste bølgen være nådestøtet for de som allerede sliter. Bak bølgetoppen skjuler det seg også nye utfordringer. Den internasjonale fraktkrisen, rekordhøye strømpriser, rentehopp og, ikke minst, tilbakebetaling av utsatte skatter og avgifter er alle faktorer som kan by på problemer.

På et eller annet tidspunkt vil vi bevege oss tilbake til en normalsituasjon, i samfunnet og i næringslivet, men også i konkurstatistikkene. For sistnevnte ligger denne normalen høyere enn dagens nivå, og vi må nok derfor forvente at konkurstrenden før eller siden vil snu. Det er likevel ingenting som tyder på at vi vil få noe konkursras i 2022 heller.

26% færre konkurser i 2021 enn i 2020

Nye koronatiltak og delvis nedstengning ga ingen umiddelbare utslag i konkurssstatistikkene for desember. Dermed så vi en nedgang i antall konkurser i samtlige måneder i 2021.

Norske selskaper konkurs

2019	3.842
2020	3.465
2021	2.573

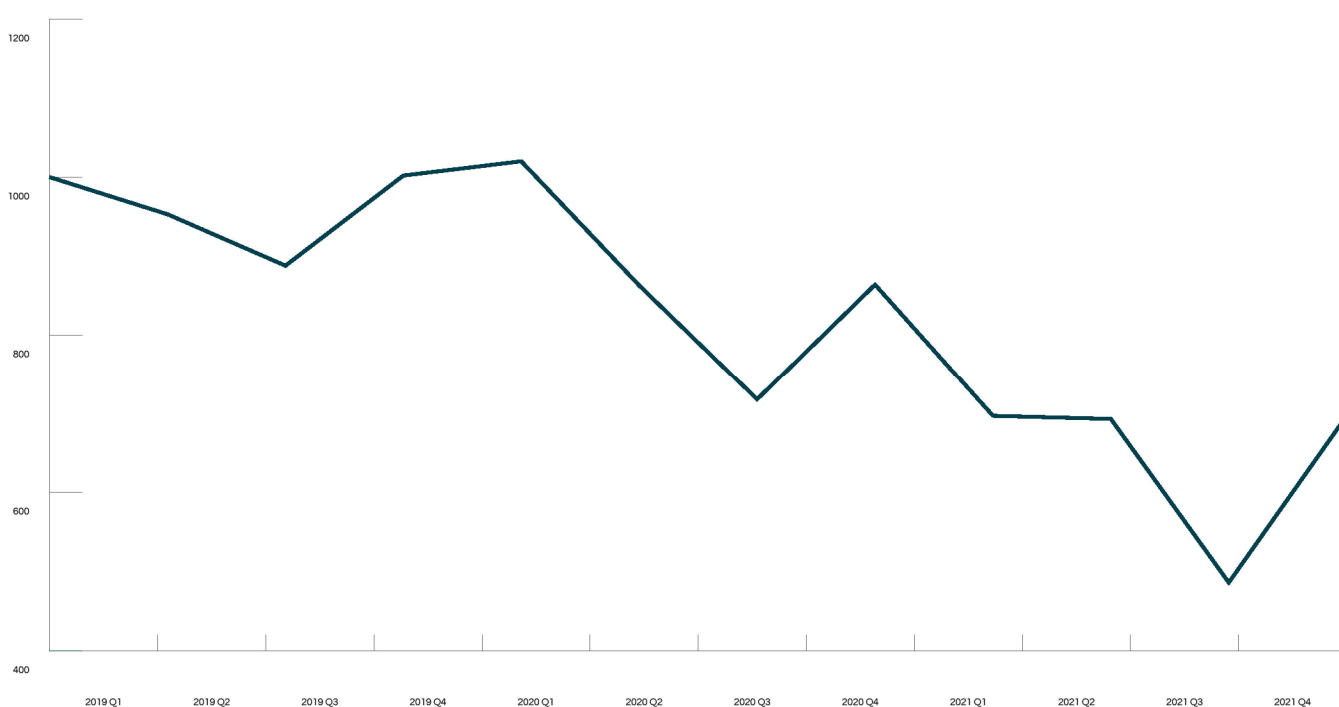
Med totalt 219 konkurser i desember, en nedgang på 11% sammenlignet med fjorårets 247, ble 2021 avsluttet i samme spor som de foregående månedene. Hver eneste måned siden koronapandemiens start, har konkurstellene vært lavere enn tilsvarende måned året før.

Denne utviklingen ser ikke ut til å ha blitt påvirket av gjenåpningen av samfunnet i slutten av september. 697 konkurser i fjerde kvartal tilsvarer en nedgang på 19% sammenlignet med 2020 (864 konkurser), og 30% sammenlignet med Q4 i 2019 (1.002 konkurser).

Totalt sett gikk 2.573 norske selskaper konkurs i 2021. Det tilsvarer en nedgang på 26% sammenlignet med 2020 (3.465 konkurser), og 33% sammenlignet med 2019 (3.843 konkurser).

Konkursnedgangen i fjerde kvartal er altså noe svakere enn de tre foregående kvartalene, samt det totale snittet for året. Dette gjenspeiler utviklingen vi så også i 2020.

— Antall konkurser

Lave konkurstall også i koronautsatte bransjer

Også innen koronautsatte bransjer har utvikling vært positiv gjennom 2021, med lave konkurstall over hele linjen.

Totalt gikk 406 selskaper i koronautsatte bransjer konkurs i 2021. Det er en nedgang på 39% sammenlignet med 668 konkurser i 2020.

Konkurser pr. koronautsatte bransje

	2021	2020
Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester:	22	29
Film-, video og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak:	17	13
Kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet:	8	19
Sports- og fritidsaktiviteter og drift av fornøyelsestabilisementer:	27	20
Undervisning:	24	46
Helsetjenester:	12	25
Annen personlig tjenesteyting:	69	94
Serveringsvirksomhet:	227	422

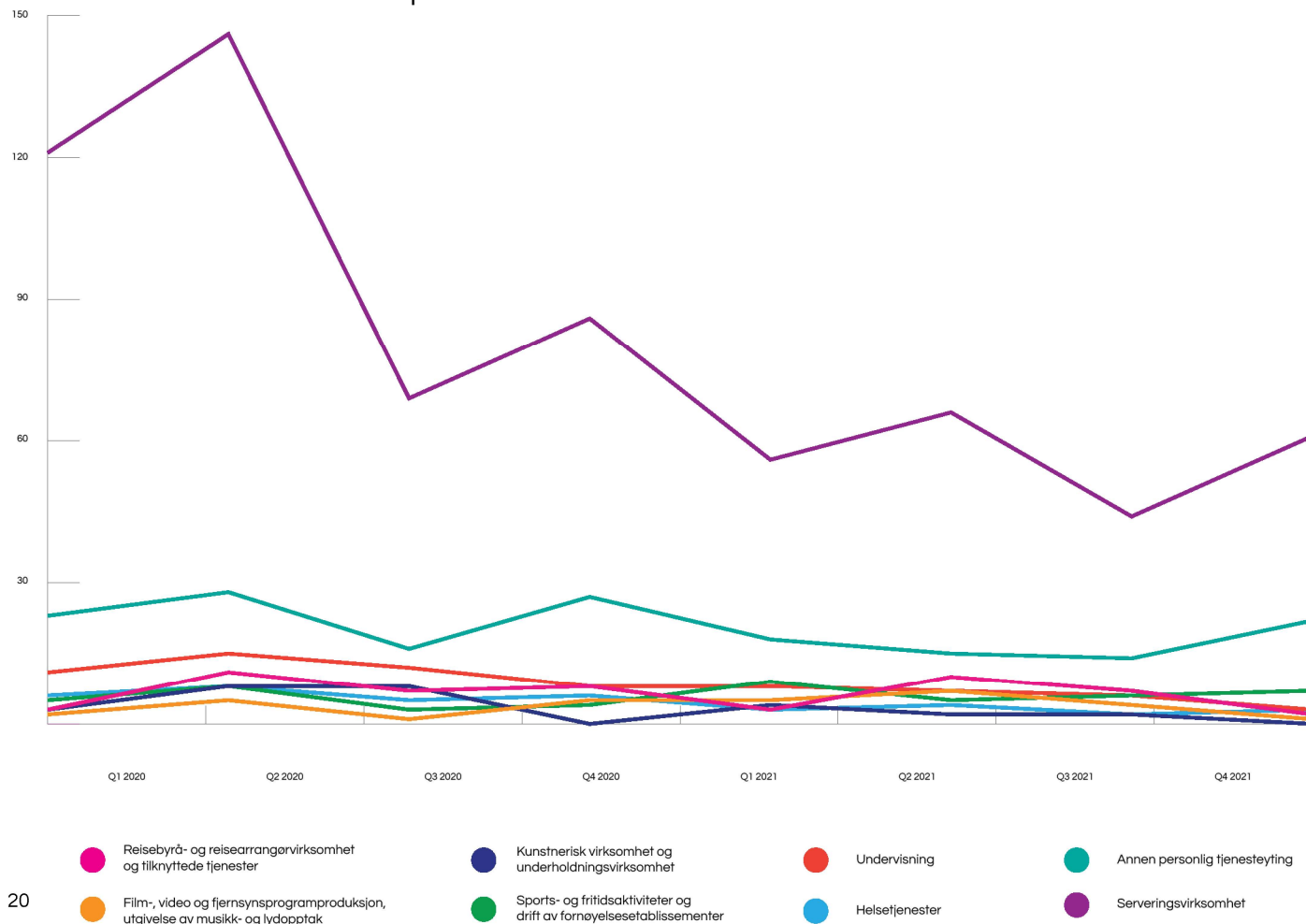
I fjerde kvartal gikk totalt 99 koronautsatte selskaper konkurs. Dette er en svak oppgang sammenlignet med tredje kvartal (85 konkurser), men fremdeles lavere enn Q4 i 2020, med 144 konkurser.

Serveringsbransjen står for 61 av disse konkursene. I samme periode i 2020 gikk 86 aktører innen serveringsvirksomhet konkurs.

Konkurser pr. øvrige bransjene

	Q4 2021	Q4 2020
Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester:	2	8
Film-, video og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak:	1	5
Kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet:	0	0
Sports- og fritidsaktiviteter og drift av fornøyelsestabilisementer:	7	4
Undervisning:	3	8
Helsetjenester:	3	6
Annen personlig tjenesteyting:	37	23

Konkursandel Koronabransjer

— Konkursnedgang i samtlige fylker

Konkursutviklingen fordelte seg relativt jevnt mellom landets fylker i 2021, og samtlige fylker opplevde en nedgang i antall konkurser.

Troms og Finnmark så den mest positive utviklingen, med en konkursnedgang på hele 41%. Nedgangen var minst i Viken fylke, med -12%.

— Konkurstall for samtlige fylker

Fylke:	2021	2020	Diff 2020/2021 %
Agder	139	198	-30%
Innlandet	159	188	-15%
Møre og Romsdal	112	142	-21%
Nordland	92	137	-33%
Oslo	442	658	-33%
Rogaland	197	261	-25%
Troms og Finnmark	80	136	-41%
Trøndelag	202	250	-19%
Vestfold og Telemark	198	289	-31%
Vestland	300	398	-25%
Viken	649	741	-12%
TOTALT	2.570	3.398	-24%

— Bygg og anlegg tilbake på konkurstoppen

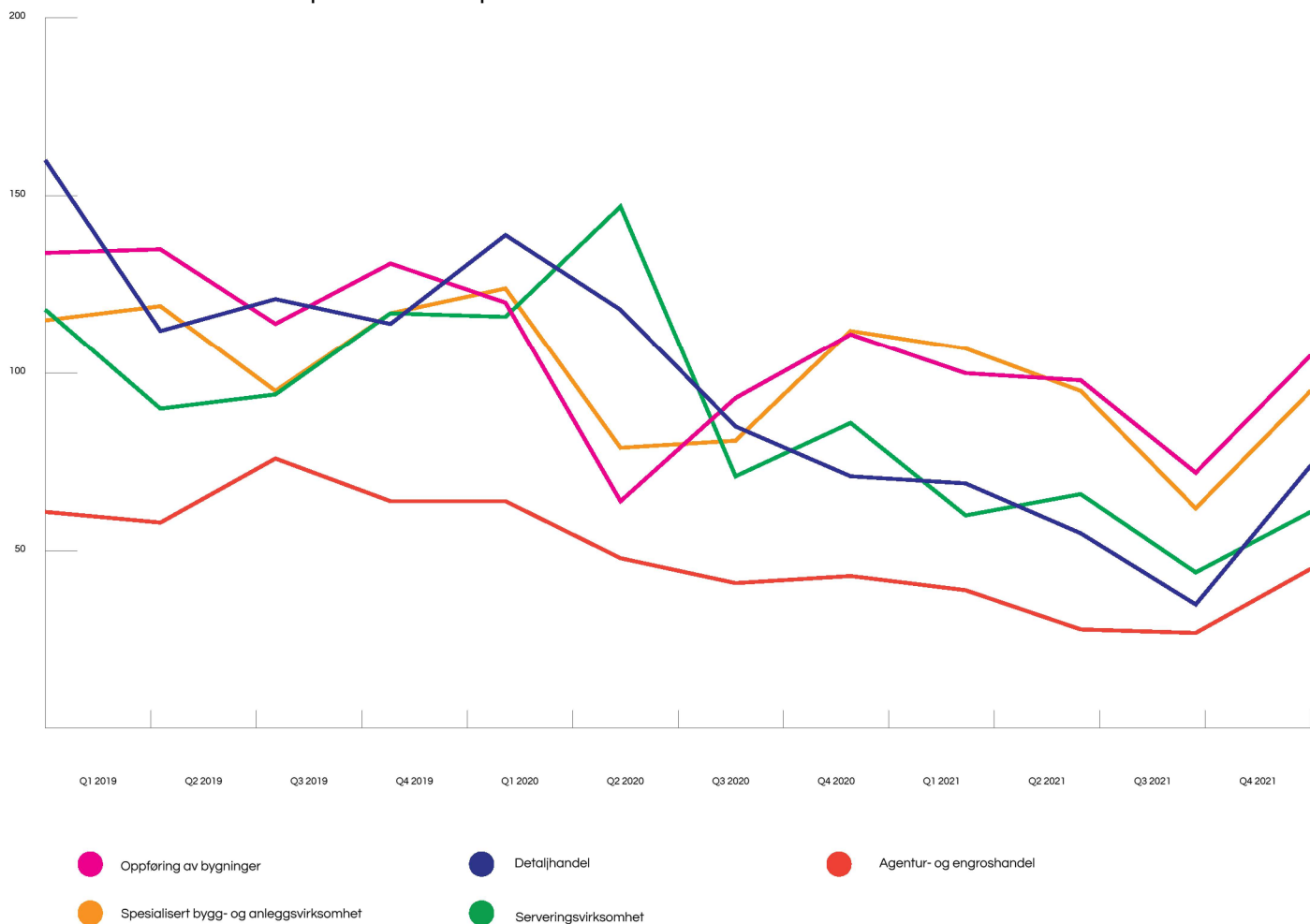
Til tross for et annerledes konkurandskap, med lavere tall jevnt over hele linjen, er det fremdeles de tradisjonelle konkurandsbransjene som dukker opp på toppen av statistikkene.

Bygg og anlegg, fordelt på de to bransjekategoriene "Oppføring av bygninger" og "Spesialisert bygg- og anleggsvirksomhet" var i 2021 tilbake på konkurstoppen, etter å ha måttet vike plass for detaljhandel og serveringsvirksomhet i 2020.

Totalt gikk 375 aktører innen oppføring av bygninger konkurs i 2021, mens det var 359 konkurser innen spesialisert bygg- og anleggsvirksomhet. Deretter følger detaljhandel med 233 konkurser, serveringsvirksomhet med 231 konkurser og agentur- og engroshandel med 139 konkurser.

I samtlige bransjer ser vi en nedgang sammenlignet med 2020. Størst var nedgangen innen serveringsvirksomhet, med 45% (420 konkurser i 2020), og detaljhandel, med 43,5% (413 konkurser i 2020.)

— Konkursandel tradisjonelle bransjer

Jarle Hammerstad, bransjepolitisk leder i Virke Handel Foto: Virke

Detaljhandelen har greid å holde hjulene gjennom et utfordrende år

Forskjellene mellom ulike segmenter innen detaljhandelen har jevnet seg ut i 2021, og resultatene er jevnt over bedre enn fryktet. Likevel er det fremdeles enkelte som sliter.

Til tross for nye virusvarianter, ulike grader av nedstengning og utfordringer på rad og rekke, oppsummerer bransjepolitisk leder Jarle Hammerstad i Virke Handel 2021 som et "ganske bra" år for den norske detaljhandelen.

– Året har jevnt over gått bra for de fleste bransjer innen handelen, og det har vært svært få konkurser under koronapandemien. Særlig gledelig er det å se at klær og sko nå har tatt seg opp igjen, etter veldig røde tall i 2020, oppsummerer han.

— Reiserelatert handel sliter fortsatt

Hammerstad mener detaljhandelen har vært flinke til å holde hjulene i gang under pandemien, etter den kritiske fasen i første og andre kvartal i år – og da særlig i mars og april.

– Mange opplevde et stort omsetningstap våren 2020, og igjen våren 2021, men de har klart å løfte seg igjen og har greid å holde omsetningen oppe. Gode hjelpemidler som kompensasjonsordningen og hjelp med permitteringer, kombinert med “klikk og hent”-løsninger og andre tiltak fra bransjen, har gjort at handelsnæringen så langt har kommet seg veldig greit gjennom pandemien, sier han. Unntaket, påpeker Hammerstad, er aktører innen reiserelatert handel.

– De som retter seg mot turisme, og da særlig flyplassene og turistbutikker, sliter fortsatt. De har hatt et stort omsetningsfall, og har fremdeles mye å ta igjen.

— 40% vekst innen netthandel

Lite overraskende er det spesielt veksten innen netthandel som skiller seg ut i 2021.

– Trenden fra 2020 fortsetter, og i 2021 så vi 40% vekst innen netthandelen. Det er en ganske markert endring, og selv om den ikke er overraskende er den kanskje enda sterkere enn det vi så tidlig i pandemien, sier Hammerstad. Totalt sett gjennom pandemien har veksten innen netthandel vært på hele 50%. Tidligere har denne veksten primært gagnet utenlandske aktører, men i 2021 har også norske forhandlere flyttet mer av omsetningen sin over på nett.

– Det lover godt, mener Hammerstad.

– Dette er en utvikling som antageligvis vil fortsette i årene fremover. Vi vil nok ikke se en oppgang på 50% hvert år, men vi vil trolig se en betydelig vekst i netthandel også etter pandemien, mener han.

— Ikke lenger det samme bildet som for et år siden

Da vi høsten 2020 snakket med direktøren i Virke Handel, Harald Jachwitz Andersen, poengterte han at koronapandemien hadde delt detaljhandelen i to. Mens aktører innen dagligvarehandelen, samt segmentene møbel, interiør, hage og byggevare, så en oppsving i pandemiens første seks måneder, opplevde forhandlere innen klær og sko en umiddelbar nedgang.

Ifølge Hammerstad ser vi ikke lenger denne todelingen like tydelig.

– Vi har ikke lenger det samme bildet som for et år siden. Det har jevnet seg ut. Mens klær og sko har tatt seg kraftig opp andre halvår, falt dagligvare etter at grensene mot Sverige ble åpnet fra midten av september. Dagligvarehandelen lå an til å tape omsetning i fjerde kvartal, i forhold til samme periode i fjor, men fikk likevel en god desember-måned da da det kom nye reiserestriksjoner og grensehandelen stoppet opp igjen litt ut i desember.

– Gjenåpningen i september ga umiddelbart utslag, med økning i grensehandelen og nedgang for dagligvare. Da grensene stengte vokste dagligvare med nesten 9%, og fallet på 4-5% nå i høst er nok en forsmak på normalen etter pandemien. Grensehandelen utgjorde mellom 16 og 17 milliarder i 2019, kanskje mer, og selv om bransjen håper å beholde noe mer etter pandemien må de være forberedt på at mye forsvinner ut igjen, sier Hammerstad.

— Stor usikkerhet knyttet til nye smitteverntiltak

Virkes foreløpige julehandelsstatistikk, en kjøpesenterstatistikk utarbeidet av Kvarud Analyse, viste en julehandel på samme nivå som 2020 pr. uke 50.

– Det er bedre enn forventet, med tanke på at julehandelen i 2020 ble svært god. Juleomsetningen kan imidlertid bli skjevt fordelt på grunn av smitteverntiltakene. Utstrakt bruk av hjemmekontor og mindre trafikk til bysentrene, vil med stor sannsynlighet påvirke sentrumshandelen. Dette fanger vi ikke opp med kjøpesentertallene, men tilbakemeldinger fra sentrumsbutikker tyder på mindre trafikk, forteller Hammerstad.

// Det er bedre enn forventet, med tanke på at julehandelen i 2020 ble svært god.

Tall fra Virkes medlemsundersøkelse, hentet inn mellom 13. og 15. desember, viste at to av fem butikkledere forventer at de i stor grad vil bli berørt av de seneste smitteverntiltakene. 45% oppga en nedgang i omsetningen de siste to ukene, og 60 prosent forventet lavere omsetning de siste to ukene før jul. Så mange som sju av ti respondenter innen faghandel forventet at omsetningen i desember vil være lavere i 2021 enn i et normalår.

– Mer av omsetningen vil etter alt å dømme flytte seg fra sentrumsbutikker til netthandel og kjøpesentre utenfor bysentrene. Det var dette som skjedde i fjor også, påpeker Hammerstad.

— Fraktkrisen er en joker for detaljhandelen

Foruten utfordringene knyttet til den nye nedstengingen som følge av omikronvarianten av koronaviruset, peker Hammerstad til den pågående fraktkrisen som en joker for detaljhandelen.

– Logistikkproblemer og varemangel er et problem som har forplantet seg gjennom hele 2021, og som toppet seg i høst. Vi har sett en betydelig økning i fraktkostnader, og tre av fire detaljhandelsbedrifter opplyser at de har blitt påvirket av utfordringer knyttet til frakten, enten i form av forsinkelser eller økte priser. Det kan nok påvirke resultatet for mange, forklarer han.

Bedrifter som importerer varer som elektronikk, klær, møbler og husholdningsartikler fra Asia står særlig utsatt til.

– Produktene vi importerer får varer og deler fra forskjellige produsenter, og når det stopper opp ett sted forplanter det seg videre i produksjonskjeden. Lokale nedstengninger i Kina, samt stopp i transporten fra Asia, har gitt store utslag i hele Europa og i USA. Siden i sommer har Vietnam vært særlig hardt rammet, og de står for mye produksjon av varer til norsk forbruk, sier Hammerstad, som ikke tror problemet vil forsvinne med det første.

– Fraktkrisen vil nok vare langt ut i 2022, tror han.

En strukturert tilnærming til økt likviditet

Av Dag Henning Kleven

En av næringslivets største utfordringer handler om å få penger inn på konto etter at en vare eller tjeneste er levert. Utad snakkes det gjerne om hvor stort et overskudd eller underskudd er, mens kanskje noe av det viktigste vi jobber med er likviditet.

Som en stor aktør i norsk næringsliv, sitter vi tett på små og mellomstore bedrifter og vi jobber med tusenvis hver eneste uke. Dermed kan vi ta pulsen på de ulike problemene kundene våre møter i hverdagen. En av de mest utpregede utfordringene bedriftene møter handler om likviditet. Altså det å ha penger på konto, slik at regninger kan betales og investeringer kan gjøres. Dette kan være alt fra alt fra å kjøpe inn nye maskiner, flere biler eller øke varelageret for å øke kapasiteten til å ta inn flere ordrer, slik at de sikrer inntekten.

Så sier det seg selv at når pengene uteblir fra konto, vil bedriften få problemer med å oppnå sine mål. Dynamikken i næringslivet handler om at du får en ordre, levering av varen, fakturering og at kunden mottar varen. Slik foregår det med noen få unntak hvor det tas kontaktbetaling, slik som på restauranter og butikker.

Derfor blir også fokus på å få inn penger så stort som det blir. Nettopp fordi det er så uendelig viktig for en liten norsk bedrift.

Som regnskapsfører er vi opptatt av hele prosessen når vi skal løse denne utfordringen med å få penger inn for leverte varer:

1. Overordnet prosess fra hvordan varer selges, ordre legges inn og fakturering
2. Kartlegging av forbedringsområder i prosess
3. Kartlegging av forbedringsområder i oppgaver

Det handler om å redusere tiden fra ordren kommer inn, til fakturering finner sted og til penger står på konto. I dette arbeidet går vi gjennom faktureringssystemet og faktureringsrutiner. Vi gjennomgår rutiner for oppdatering av kundedata, slik at de alltid er korrekte. I neste steg ser vi på hvordan fakturaene blir distribuert til kundene og hvilken informasjon som står på fakturaen. En av de største kildene til for sent betalte faktura er nettopp mangelfull informasjon på faktura, slik at kunden ikke helt forstår hva de skal betale for. Vi ser på realistiske betalingsfrister som er korte nok til at pengene kommer inn raskt, men lange nok til at en faktura kan prosesseres hos kunde. Til slutt ser vi på styringen i form av statistikk for oppfølging av KP'ere som er satt for fakturering og betaling. Uansett hvor god en bedrift er på fakturering og fakturarutiner, så ser vi at det er en andel fakturaer som ikke blir betalt.

Dag Henning Kleven, direktør forretningsutvikling i Azets Insight AS

Da må det settes opp effektive rutiner for purring og inkasso som oppleves som profesjonell og fair for den som mottar purringen eller inkassoen. Målet skal være at penger kommer inn på konto på en så effektiv måte som overhode mulig.

Slik bistår vi med et mer effektivt næringsliv, noe som gagnar alle aktører.

Fair Group AS

Postboks 45 Thorshov
0412 Oslo

www.fair.no

Besøksadresse

Sandakerveien 24D
0473 Oslo

Telefon 46 702 022

Creditsafe Norway AS

Postboks 9108 Grønland
0133 Oslo

www.creditsafe.no

Besøksadresse

Storgata 7
0155 Oslo

Telefon 800 24 722